

ปัญหากฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย
ในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา
Legal Problems on Provisional Release of Criminal
Accused or Defendants Who are Monks Buddhism

อมรรัตน์ ม่วงกลิ่น*

Amornrat Mounklin

ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ**

Prasert Limprasert

วรพจน์ ถนอมกุล***

Worapote Thanomkul

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

The Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: amornrat.teya@gmail.com; worapote42/50@gmail.com; jadekamolgrup@gmail.com

Received : March 12, 2025

Revised : July 02, 2025

Accepted : July 04, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษา แนวคิด และหลักเกณฑ์ทฤษฎีทางพระพุทธศาสนาและทางกฎหมาย ในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา (๒) ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุของต่างประเทศ และของราชอาณาจักรไทย และคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง (๓) ศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ กฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา และ (๔) เสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหากฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมข้อมูลจาก พระไตรปิฎก กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำพิพากษาของศาล หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์

* นางสาวอมรรัตน์ ม่วงกลิ่น Miss Amornrat Mounklin สาขาวิชานิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Master of Laws The Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

** ผศ.ดร.ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ Prasert Limprasert ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

*** ดร.วรพจน์ ถนอมกุล Worapote Thanomkul ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

สารนิพนธ์ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ทั้งของไทยและภาษาต่างประเทศ จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และเปรียบเทียบ ผลการวิจัยพบว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๙ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการใช้ดุลยพินิจเมื่อพระภิกษุต้องหว่ากระทำความผิดอาญาร้ายแรงถึงขั้นอาบัติปาราชิก โดยให้ขาดจากความเป็นพระภิกษุ และมาตรา ๓๐ กำหนดให้ พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ส่งผลให้พระภิกษุขาดโอกาสในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์จากพยานหลักฐานที่ชัดเจนเสียก่อน ซึ่งหากภายหลังพระภิกษุผู้นั้นไม่มีความผิด ก็จะทำให้เกิดความเสียหาย อีกทั้งกลับไปบวชใหม่ไม่ได้ สมณศักดิ์ที่ถูกถอดไปแล้วก็ไม่สามารถกลับคืนได้ด้วย เป็นการบั่นทอนการสืบทอดพระพุทธศาสนาและความศรัทธาเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนอย่างยิ่ง จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีการปล่อยชั่วคราว เป็นการเน้นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย ภายใต้เจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายให้คุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: พระภิกษุ; พระพุทธศาสนา; การปล่อยชั่วคราว; สิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย;
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

Abstract

This qualitative research aims to: (1) study the concepts and principles of Buddhist doctrines and legal theories concerning the provisional release of Buddhist monks who are accused or charged in criminal cases; (2) examine relevant legal frameworks governing such provisional releases in both Thailand and foreign jurisdictions, including related Supreme Court decisions; (3) analyze and compare legal provisions on the provisional release of accused or charged Buddhist monks; and (4) propose legal reforms to address issues surrounding the temporary release of Buddhist monks in criminal proceedings. This study employs documentary research methodology by collecting data from the Tipitaka, laws, regulations, court judgments, legal texts, academic publications, research reports, dissertations, theses, and other related materials available in both Thai and foreign languages, including those published online. The collected data are analyzed, synthesized, and comparatively assessed.

The research findings reveal that Section 29 of the Sangha Act B.E. 2505 (1962), as amended by the Second Amendment B.E. 2535 (1992), grants investigative officers

discretionary power to declare a monk defrocked if accused of committing a serious criminal offense leading to *Parajika* (a major monastic offense resulting in automatic disrobing). Section 30 further requires the monk to leave the monastic order before the court delivers a final judgment. This precludes the monk from exercising the right to defend himself using clear evidence or testimony. Should the monk later be found not guilty, the damage is irreversible-he cannot be reordained, nor can his former ecclesiastical rank be reinstated. Such consequences severely undermine the continuity of the Buddhist monastic order and erode public faith in Buddhism. Therefore, the study proposes a revision to the law to allow provisional release, thereby safeguarding the legal rights of accused or charged individuals while respecting the legislative intent to protect Buddhism. This would contribute to a more sustainable and equitable resolution of the issue.

Keywords: Buddhist monk; Buddhism; provisional release; rights of the accused and defendant; Sangha Act

บทนำ

สิทธิและเสรีภาพของมนุษย์เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด อันถือเป็นสิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) ที่ไม่สามารถพรากไปได้โดยง่าย หลักการพื้นฐานนี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับสากล และปรากฏในคำกล่าวที่ว่า “สิทธิมนุษยชน ซื่อไม่ได้ ขายไม่ขาด” การเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จึงเป็นหลักการสำคัญในระบอบประชาธิปไตย โดยสิทธิมนุษยชนสามารถจำแนกได้เป็นสองประเภทหลัก ได้แก่ “สิทธิขั้นพื้นฐาน” (Fundamental Rights) ซึ่งเป็นสิทธิที่มนุษย์สามารถอ้างยันได้กับทุกคนทั่วโลก และ “สิทธิพลเมือง” (Citizen’s Rights) ซึ่งเป็นสิทธิที่ประชาชนสามารถอ้างกับรัฐของตนได้เท่านั้น

หนึ่งในสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ ได้แก่ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม รวมไปถึงสิทธิในการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและสิทธิพลเมืองที่ทุกประเทศทั่วโลกที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ต่างเรียกร้องให้รับรองและคุ้มครองให้แก่ประชาชนพลเมืองของตนเองอย่างสม่ำเสมอทั่วหน้ากัน การปล่อยตัวชั่วคราว เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่เข้ามคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย ในการที่จะบรรเทาความเดือดร้อนภายใต้หลักการตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด”^๑ หลักการของรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวนี้อ สอดคล้องกับปฏิญญา

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, มาตรา ๒๙.

สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ของสหประชาชาติที่ได้รับรองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาไว้ โดยในข้อ ๑๑ (๑) กล่าวว่า “บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาอย่างเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี”^๒ ไว้ดังนี้ว่า “Article 11 (1) Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defence.”^๒

แม้จะมีหลักการทางกฎหมายรองรับการปล่อยตัวชั่วคราวไว้อย่างชัดเจน ทั้งในระดับรัฐธรรมนูญและกฎหมายระหว่างประเทศ ทว่าในทางปฏิบัติกลับพบข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่มีหลักทรัพย์ หรือมีหลักทรัพย์แต่ไม่เพียงพอ ซึ่งนำไปสู่การตั้งคำถามถึงความเสมอภาคและความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม จนเกิดวลีที่ว่า “คุณมีไว้ซึ่งคนจน” ยิ่งไปกว่านั้น การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือศาลในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว บางครั้งมีการอ้างเหตุผลที่อยู่นอกเหนือบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น ความรู้สึกของสังคม หรือพฤติกรรมร้ายแรงของคดี อันอาจนำไปสู่การตัดสิทธิของผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอย่างเป็นธรรม ทั้งที่ยังไม่ปรากฏข้อพิสูจน์ว่ากระทำความผิดตามข้อกล่าวหา

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นในการศึกษาเชิงลึกถึงแนวคิด หลักเกณฑ์ และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ดุลยพินิจในการปล่อยตัวชั่วคราว โดยเฉพาะในกรณีของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีสถานะและเงื่อนไขเฉพาะที่แตกต่างจากฆราวาส การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ทั้งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กฎหมายที่เกี่ยวข้อง แนวปฏิบัติในต่างประเทศ และคำพิพากษาศาลฎีกา เพื่อเปรียบเทียบและเสนอแนะแนวทางปรับปรุงการปล่อยตัวชั่วคราวให้มีความเหมาะสม ยุติธรรม และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในบริบทของสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษา แนวคิด และหลักเกณฑ์ทฤษฎีทางพระพุทธศาสนาและทางกฎหมาย ในการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา
๒. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุของต่างประเทศ และของราชอาณาจักรไทย และคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง

^๒ อธิพร บุญประคอง, ปญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, (กรมองค์การระหว่างประเทศ: กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๑), หน้า ๙.

๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ กฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

๔. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหากฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากเอกสาร (Documentary Research) เป็นแบบเขียนพรรณนา ผู้วิจัยได้รวบรวม ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ พระไตรปิฎก กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำพิพากษาของศาล หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ วารสาร บทความ รายงานการวิจัย คุชกรีนินพนธ์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ทั้งของไทยและภาษาต่างประเทศ แล้วนำมารวบรวม ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์และเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยใช้ วิธีเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้:

๑. รวบรวมข้อมูลจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำ ข้อมูลมาวิเคราะห์โดยค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้น

๒. ศึกษาหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา รวมถึงแนวคิดทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องหรือความขัดแย้งระหว่าง หลักธรรมกับกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน

๓. วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการปล่อยตัวชั่วคราวในระบบกฎหมายไทย กับระบบ กฎหมายของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติ ที่แตกต่างกันและศึกษาความเหมาะสมเพื่อสอดคล้องกับกฎหมายไทย

๔. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายอันเกี่ยวกับมาตรการในการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวโดยยังไม่บังคับให้ พระภิกษุต้องสละสมณเพศ การกำหนดบทบาทของเจ้าอาวาสหรือองค์กรสงฆ์ในการควบคุมดูแลผู้ต้องหา ในระหว่างปล่อยชั่วคราว ตลอดจนการกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายและหลัก พระธรรมวินัยอย่างสมดุล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยทำให้ทราบถึง แนวคิด และหลักเกณฑ์ทฤษฎีทางพระพุทธศาสนาและทางกฎหมาย ในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุของต่างประเทศ และของราชอาณาจักรไทย และคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์และเปรียบเทียบ กฎหมาย ในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ทำให้ทราบถึง ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข ปัญหากฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา สรุปได้ดังนี้

๑) แนวคิดและหลักเกณฑ์ทฤษฎีทางพระพุทธศาสนาและทางกฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา พบว่า แนวคิดทางพระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญกับความบริสุทธิ์ การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และความเหมาะสมของสมณเพศ การที่พระภิกษุตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ย่อมส่งผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาและความศรัทธาเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในคดีที่อยู่ระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดียังไม่แล้วเสร็จ กฎหมายก็ให้อำนาจศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่ง เพื่อดำเนินการให้พระภิกษุละสมณเพศเสีย โดยไม่มีการไต่สวนจากฝ่ายพุทธจักรเสียก่อนว่ามีการทำผิดพระวินัยด้วยหรือไม่ และไม่เข้าสู่กระบวนการไต่สวนพิจารณาคดี หากต่อมาปรากฏคำพิพากษาศาลถึงที่สุดว่าพระภิกษุผู้เป็นจำเลยมิได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ก็จะได้รับ การปล่อยตัวไป แต่ถ้าประสงค์จะกลับเข้ามาครองผ้ากาสาวพัสตร์ก็ต้องเริ่มอุปสมบทใหม่ จึงเห็นได้ว่า การบังคับพระภิกษุให้ละสมณเพศก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ขาดหลักความคุ้มครองที่สมควร กลายเป็นวิกฤติการณ์ที่ต้องหาแนวทางเพื่อให้ได้มาซึ่งกระบวนการยุติธรรมที่เหมาะสมและเป็นธรรม ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยเน้นหลักสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญและหลักความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม โดยถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด เจ้าพนักงานและศาลจึงมีหน้าที่ใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวแก่ผู้ต้องหาและจำเลย ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้อย่างรอบคอบ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเป็นธรรมด้วย เพราะกระบวนการพิจารณาคดีนั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา

๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุของต่างประเทศ และของราชอาณาจักรไทย และคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง พบว่า การปล่อยชั่วคราวในราชอาณาจักรไทย มีความพยายามถึงการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างเป็นธรรม ส่งผลสะท้อนถึงความพยายามให้ระบบยุติธรรมของประเทศไทยสอดคล้องกับหลัก

สากลและสิทธิมนุษยชน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใหม่ เน้นให้สิทธิการปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก โดยต้องมีเหตุผลในการควบคุมตัวกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกันและหลักประกันไว้อย่างชัดเจน เพื่อลดช่องว่างทางกฎหมาย ลดการเลือกปฏิบัติและเพิ่มความโปร่งใสในการพิจารณา อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติจริงยังคงพบปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถหาหลักประกันได้เพียงพอและต้องถูกจำกัดอิสรภาพลงเป็นส่วนใหญ่ กรณีพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดพระธรรมวินัย ตลอดจนถูกลงโทษในกฎหมายฝ่ายราชอาณาจักร ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการทางกฎหมาย ตามมาตรา ๒๙ ที่บัญญัติว่า “พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมหรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดการดำเนินการให้พระภิกษุนั้นสละสมณเพศเสีย” และตามมาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “เมื่อจะต้องจำคุกกักขังหรือขัง พระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตาม คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล มีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น” กรณีทั้ง ๒ มาตราที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า อาจไม่มีความเป็นธรรมต่อพระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ส่งผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง อาจเป็นการเปิดช่องให้กลุ่มบุคคลใดที่ไม่ประสงค์ดีแสวงงใส่ร้ายป้ายสีแก่พระภิกษุผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแล้วถึงขนาดต้องสละสมณเพศ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวก็ดูไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ทั้งเป็นการบังคับพระภิกษุให้สละสมณเพศก่อนเข้าสู่ขั้นตอนกระบวนการยุติธรรม ซึ่งขาดการพิจารณาพยานหลักฐานที่ชัดเจนให้ปราศจากความสงสัยโดยสิ้นเชิง ขาดหลักคุณธรรมความคุ้มครองอันคงความศรัทธาของปวงชน ซึ่งเป็นความละเอียดอ่อนจนส่งผลกระทบจิตใจกลายเป็นวิกฤติการณ์ที่จำต้องหาแนวทางเพื่อให้ได้มาซึ่งกระบวนการยุติธรรมที่เหมาะสมและเป็นธรรมยิ่งขึ้น นำมาซึ่งประโยชน์แห่งคณะสงฆ์ ขจัดประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการนำพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง

การปล่อยชั่วคราวในสหรัฐอเมริกา ระยะแรกรับเอาแนวความคิดจากสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เนื่องจากการเป็นอาณานิคม เพื่อลดค่าใช้จ่ายและความเสียหายจากคุมขังก่อนพิจารณาคดี โดยหลักความสัมพันธ์ระหว่างนายประกันกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่จะขอรับการปล่อยชั่วคราว เป็นสิ่งสำคัญว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่ เพราะนายประกันต้องรับผิดชอบหากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ไม่มาปรากฏตัวต่อศาล ซึ่งนายประกันมีอำนาจอย่างมากในการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลย

เมื่อการประกาศอิสรภาพในปี ค.ศ. ๑๗๖๖ หลักการปล่อยชั่วคราวของสหรัฐอเมริกา จึงพัฒนาแนวคิดเดิมที่ให้นายประกันจะต้องรับผิดชอบ มาเป็นการให้คำรับรองต่อศาลว่าหากผิดสัญญาประกันจะถูกริบเงินหรือทรัพย์สินโดยมุ่งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวหลังถูกจับ ตามหลักสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเขามีความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยมีหลักประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี เพื่อประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเอง และประโยชน์ของสังคมที่รัฐไม่ต้องรับภาระเลี้ยงดูบุคคลเหล่านั้นและครอบครัว ในระหว่างต้องขัง และการปล่อยชั่วคราวต้องไม่เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการประวิงคดีให้ล่าช้า หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในสังคม จึงต้องคำนึงถึงทั้งประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ทำให้ระบบการปล่อยชั่วคราวต้องละเอียดถี่ถ้วน การใช้ดุลพินิจ ผู้พิพากษาต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด การไม่ปล่อยชั่วคราวกระทำได้เท่าที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น ในขณะที่เดียวกันความผิดบางประเภทหรือเมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็อาจไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้เช่นกัน

สหรัฐอเมริกา ได้รับรองสิทธิการปล่อยชั่วคราวไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับแก้ไข ครั้งที่ ๘ (Eight Amendment) บัญญัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวว่า “การเรียกร้องเงินประกันตัวซึ่งสูงเกินไปนั้น มีอาชญากรรมกระทำไม่ได้” หมายถึง การกักขังระหว่างพิจารณาไม่ผิดกฎหมาย แต่สิ่งที่ห้าม คือ การเรียกประกันสูงเกินควร กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นสิทธิในการประกันตัวไว้โดยชัดแจ้ง และมีได้กล่าวว่าการเรียกเงินประกันเช่นไรเป็นการสูงเกินไป ศาลสูงสหรัฐอเมริกาวางหลักไว้ว่า วิธีการที่เหมาะสม คือ การกำหนดจำนวนเงินอันจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวต่อศาล เมื่อมีการพิจารณา^{๑๗} ซึ่งจะเป็นจำนวนเท่าใดนั้น เป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาที่จะกำหนด

การปล่อยชั่วคราวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) บทบัญญัติทางกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กรณีศึกษาเฉพาะเมณฑน จากการศึกษาแล้วจึงพบว่า ฎีกษุที่เสพเมณฑนนมีมาตั้งแต่สมัยกฎหมายโบราณ คือ พระธรรมศาสตร์หลวง (ทำมะสาดหลวง) ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่ โดยอาศัยปัญจศีล หรือศีล ๕ เป็นหลักบัญญัติ แต่ได้ปรับบทลงโทษเป็นตามความหนักเบาและสุวรรณมุกขา ได้เปรียบเทียบการทำความผิดของอาณัติกรกับธรรมจักร ไว้ในกฎหมายลาวแก้ไขเพิ่มเติม ในปี ค.ศ. ๒๐๐๕ (พ.ศ. ๒๕๔๘) ที่เกี่ยวข้องกับการเอาผิดฎีกษุที่อาบัติปาราชิกเสพเมณฑนในมาตรา ๑๓๐ หมวดที่ ๖ ว่าด้วยการเอาผิดต่อสายผัวเมีย ครอบครัวและยึดครองประเพณีแห่งกฎหมายอาญาลาว ไว้ดังนี้

^{๑๗} Samaha Joel, *Criminal justice*, fifth edition, (Wadsworth: Thomson Learning, 1999), p. 285, อ้างใน อารีย์พร กลั่นนุรักษ์, “การปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข”, *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต*, หน้า ๓๘.

มาตรา ๑๓๐ บัญญัติว่า “การทำชำเรา พระภิกษุ สามเณร ภิกษุสามเณรองค์ใด หากได้เสพสมกับ ผู้หญิงหรือผู้ชาย จะถูกลงโทษตัดอธิสรภาพแต่ ๖ เดือนถึง ๓ ปี และจะถูกปรับไหมตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ กีบ ถึง ๓,๐๐๐,๐๐๐ กีบ (หรือตั้งแต่ ๑,๓๙๐-๘,๓๔๑ บาท) และผู้หญิงหรือผู้ชาย ที่ได้สมใจเสพสมกับภิกษุ หรือสามเณร จะถูกลงโทษในสถานเดียวกัน”

ซึ่ง ตามมาตรา ๑๓๐ ที่กล่าวนี้ กฎหมายอาญาลาว บัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาไว้ใน **มาตรา ๒** หมวดที่ ๑ ไว้ว่า “บุคคลใดจะมีความรับผิดชอบทางอาญาและจะถูกลงโทษทางอาญาได้ต่อเมื่อ บุคคล ผู้นั้นหากมีการกระทำโดยเจตนาหรือด้วยความไม่ระมัดระวังที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้กำหนดโทษทางอาญา และในเมื่อมีคำตัดสินของศาล เท่านั้น”

กฎหมายอาญาลาว วางโทษของภิกษุสามเณรเสพเมถุน ทั้งผู้เสพเมถุนกับภิกษุสามเณรไว้ใน ระดับสูง คือ มีโทษถึงตัดอธิสรภาพ (จำคุก) และมีโทษปรับไหม กล่าวคือ โดยมีทั้งโทษจำคุกและปรับ ตามความหมายประมวลกฎหมายอาญาไทย ซึ่งนอกจากภิกษุสามเณรจะต้องปราศจากพระวินัยแล้วยังต้องรับโทษทางอาญาของฝ่ายบ้านเมืองด้วย แสดงให้เห็นว่า สังคมลาวให้ความสำคัญและประสงคให้ พระภิกษุสามเณร ตลอดจนฆราวาสมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ไม่ประพฤติเสื่อมเสียทางเพศ การบัญญัติกฎหมายไว้ปกป้องพระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์ มีจารีตประเพณีอันดีงามอย่างพุทธศาสนิกชนทั่วโลก นับเป็นมาตรการสำคัญและช่วยจัดพวกเหลื่อมลอบแอบแฝงออกไปจากพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ กฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา พบว่า ประเทศไทยยังขาดบทบัญญัติกฎหมายหรือระเบียบ ปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจงกับผู้ต้องหาที่เป็นพระภิกษุ ถึงแม้ว่าไม่มีบทบัญญัติที่ห้ามพระภิกษุขอปล่อยชั่วคราว แต่ในทางปฏิบัติ เมื่อพระภิกษุถูกควบคุมตัว ศาลมักพิจารณาว่าไม่สามารถลงสถานะสมณเพศได้หาก เข้าสู่กระบวนการในฐานะผู้ต้องหาหรือจำเลย มีกรณีที่พระภิกษุต้องสละสมณเพศก่อนยื่นคำร้องขอ ประกันตัว เนื่องจากไม่มีสถานที่ควบคุมตัวเฉพาะสำหรับพระภิกษุ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลทั่วไปแล้ว บุคคลทั่วไปสามารถใช้หลักทรัพย์หรือบุคคลประกันตนเพื่อปล่อยชั่วคราวได้ แต่พระภิกษุแม้จะมีคุณสมบัติ ตามหลักเกณฑ์ของการประกันตัว แต่การเป็นพระภิกษุอาจถูกตีความว่ามีความเสี่ยงหลบหนีหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อศาสนา ศาลจึงมักมีดุลยพินิจที่แตกต่างจากกรณีทั่วไป

๔) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหากฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดี อาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา กฎหมายการปล่อยชั่วคราวในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาของไทย พบว่า เจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายให้คุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ

ที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๙ ว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ในการใช้ดุลยพินิจกรณี พระภิกษุกระทำความผิดพระธรรมวินัย ขึ้นอาบัติปาราชิก (สิกขาบท ๑) ถูกจับและต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา โดยให้ขาดจากความเป็นพระภิกษุ และมาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขัง พระภิกษุ รูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตาม คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล มีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุนั้นสละสมณเพศเสียได้และให้รายงาน ให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น” ดังนั้น ควรวางหลักการตัดสินอย่างยุติธรรมระหว่างฝ่ายพุทธจักร กับฝ่ายราชอาณาจักรให้มีความสอดคล้องต้องกัน ซึ่งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๒๙ หากยัง ให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียวให้พระภิกษุผู้ต้องอาญาสละสมณเพศ ไม่เปิดโอกาสให้ แสดงความบริสุทธิ์จากพยานหลักฐานที่ชัดเจนเสียก่อน ซึ่งหากภายหลังพระภิกษุนั้นไม่มีความผิด ความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งกลับไปบวชใหม่ไม่ได้ สมณศักดิ์ที่ถูกถอดไปแล้วก็ไม่สามารถกลับคืนได้ด้วย เป็นการบั่นทอนการสืบทอดพระพุทธศาสนาและความศรัทธาเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนอย่างยิ่ง จึงเห็น ควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีการปล่อยชั่วคราว และให้อยู่ในความควบคุมโดยพระสงฆ์ผู้ปกครองเสียก่อน

ผลการศึกษา

เกี่ยวกับกฎหมายการปล่อยชั่วคราวในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและการบังคับใช้ ระบบยุติธรรมของประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างเป็นธรรม การบัญญัติในรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาใหม่ เน้นการให้สิทธิในการปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก โดยต้องมีเหตุผลที่ชัดเจนในการ ควบคุม การกำหนดหลักเกณฑ์การประกันและหลักประกันอย่างชัดเจนเป็นการลดช่องว่างทางกฎหมาย ลดการเลือกปฏิบัติ และเพิ่มความโปร่งใสในการพิจารณาของศาล อีกทั้งยังสะท้อนถึงความพยายาม ในการให้ระบบยุติธรรมของประเทศไทยสอดคล้องกับหลักสากลและสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม ในทาง ปฏิบัติจริงยังคงพบปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี จึงไม่สามารถหาหลักประกันได้เพียงพอและต้องถูกจำกัดอิสรภาพลงเป็นส่วนใหญ่รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น การไม่ถูกจับกุมโดยไม่มีเหตุผล สิทธิในการแจ้งญาติ สิทธิในการ มีทนายความและสิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการพิจารณาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย การจับกุมและควบคุมตัวต้องเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติไว้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด ๓ มาตรา ๑๐๖-๑๑๙ ทวิ บัญญัติ หลักเกณฑ์ ประเภทของการปล่อยชั่วคราว เช่น ปล่อยโดยไม่มีประกัน ปล่อยโดยมีประกัน และปล่อยโดย มีประกันและหลักประกัน การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต้องเป็นไปอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม

โดยคำนึงถึงความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐาน ความเสี่ยงในการหลบหนีและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราว ระเบียบปฏิบัติของศาล พนักงานอัยการ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการพิจารณาอนุญาตการปล่อยชั่วคราว เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและสอดคล้องกับหลักกฎหมาย ข้าราชการและบุคคลทั่วไปสามารถใช้ตนเองเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวได้ โดยมี การกำหนดวงเงินประกันตามตำแหน่งหน้าที่และความน่าเชื่อถือของบุคคล ในส่วน มติคณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คณะรัฐมนตรี ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยกำหนดให้การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว และให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก เว้นแต่มีเหตุจำเป็น โดยมีการแก้ไขมาตรา ๑๐๘ และ ๑๑๐ เพื่อขยาย ขอบเขตการปล่อยชั่วคราว ห้ามเรียกประกันหรือหลักประกันเกินควรแก่กรณี^๑ โดยกำหนดเงื่อนไข การปล่อยชั่วคราวให้ชัดเจนพระวินัยบัญญัติ ๒๒๗ ข้อ เป็นข้อกำหนดทางพระพุทธศาสนาที่พระภิกษุ เถรวาท ต้องปฏิบัติเพื่อความเรียบร้อยและประพฤติพรหมจรรย์ การฝ่าฝืนถือเป็นการละเมิดพระวินัย และต้องโทษตามความหนักเบาของการกระทำ ปัจจุบันมีกรณีพระภิกษุกระทำความผิดและหมกมุ่นใน พุทธพาณิชย์เพิ่มขึ้น ทำให้ชาวพุทธห่วงใยว่าพระพุทธศาสนาในไทยจะเสื่อมศรัทธา หลายคนเริ่มมองว่า การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศจะได้ผลดีและได้บุญมากยิ่งขึ้น สถานการณ์เช่นนี้เคยเกิดขึ้น ในอดีตจนบางยุคชาวพุทธหันไปบูชาพระศรีอาริยมฤตไตรย และบวงสรวงแทนการปฏิบัติตามศาสนา พุทธเดิม การบัญญัติพระวินัยและอาบัติมีหลักสำคัญ คือ “พระธรรมวินัย” ซึ่งแบ่งออกเป็น “พระธรรม” ที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า และ “พระวินัย” ที่เปรียบเสมือนกฎหมายของพุทธจักรสำหรับควบคุม ความประพฤติหมู่ภิกษุให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบและเอื้อต่อการเข้าถึงพระนิพพาน “พระวินัยปิฎก” เป็นส่วนหนึ่งของพระไตรปิฎกที่รวบรวมข้อกำหนดการอยู่ร่วมกันของสงฆ์ ขณะที่ “พระสุตตันตปิฎก” และ “พระอภิธรรมปิฎก” รวมคำสอนที่นำไปสู่การพ้นทุกข์ ซึ่งทั้งสองส่วนนี้รวมเรียกไว้ว่า “พระธรรม”

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัญหากฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี หลักพระธรรมวินัย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเปรียบเทียบกับกฎหมายทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย กรณีพระภิกษุสงฆ์ ในพระพุทธศาสนา ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดพระธรรมวินัย ตลอดจนถูกลงโทษในกฎหมายฝ่าย ราชาอาณาจักร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ตามหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ในยุคอดีต

^๑ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๗.

พุทธศาสนิกชนมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาหลายยุคหลายสมัยเป็นเวลานาน โดยถือว่าพระภิกษุผู้เป็นสาวกทำหน้าที่สืบทอดอายุของพระพุทธศาสนา เสมือนเป็นตัวแทนต่อจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งประพฤติดีปฏิบัติชอบตามกรอบพระธรรมวินัย อยู่ในฐานะควรเคารพกราบไหว้บูชาและสักการะ แต่ทว่าในสมัยปัจจุบันนี้ ยังพบว่า มีพระภิกษุประพฤติผิดพระธรรมวินัย ขันอาบัติปาราชิก (สิกขาบท ๑) ต้องบลงโทษฐานเสพเมถุน โดยอาศัยกฏนิคหกรรมอยู่เนือง ๆ คือ การสละสมณเพศ (การสึก) เป็นเหตุให้พระภิกษุผู้กระทำความผิดอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายหรือการทุจริต กระทำเจตนาละเมิดโดยไม่ยำเกรงต่อความผิดทางพระธรรมวินัย อันเป็นการทำลายศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ชื่อเสียงคณะสงฆ์หรือพระพุทธศาสนา

ด้วยเหตุปัญหาของพระภิกษุซึ่งถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา กรณีที่กำหนดให้พระภิกษุต้องสละสมณเพศ เป็นการบั่นทอนการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ซึ่งควรได้ส่วนให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อตัดสินลงโทษตามพระธรรมวินัยเสียก่อน ต่อจากนั้น จึงนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในกรณีที่ศาลมีคำสั่งชั่ง จะทำได้แต่เฉพาะพระภิกษุซึ่งกระทำความผิดซึ่งหน้าหรือเป็นกรณีที่ได้กระทำความผิดหรือต้องโทษอาญามาก่อน อย่างไรก็ตามสภาพปัญหาและภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ที่เกิดขึ้นนี้ เป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์ว่า ยังไม่สามารถจัดการและแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ เกิดกระแสต่อต้านวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งการกระทำผิดดังกล่าวมีทั้งกรณีที่ต้องด้วยบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญาและกรณีผิดพระธรรมวินัย แม้จะเป็นกรณีพระภิกษุสงฆ์กระทำความผิดจริง แต่ก็มีพระภิกษุสงฆ์ได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ และท้ายที่สุดก็มีบทพิสูจน์และศาลยกฟ้อง เป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากความผิดที่ถูกกล่าวหาแต่ไม่สามารถจะกลับไปดำรงตำแหน่งสมณศักดิ์ได้เช่นเดิม

ผู้วิจัย เห็นว่าหน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีบทบาทในการลงโทษพระภิกษุที่เจตนาละเมิดพระธรรมวินัยถึงขันอาบัติปาราชิก (สิกขาบท ๑) ต้องโทษฐานความผิดในทางคดีอาญา เพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฯ ในส่วนโทษที่จะลงแก่พระภิกษุผู้ผิดดังกล่าว โดยให้บัญญัติโทษทางอาญาแยกไว้ต่างหากจากกฎหมายอาญาว่าด้วยการลงนิคหกรรม ให้มีสภาพบังคับเช่นเดียวกับกฎหมายของฝ่ายราชอาณาจักร และสอดคล้องเป็นไปในแนวทางปฏิบัติเดียวกันไว้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจาก พระภิกษุมีฐานะเป็นประชาชนคนไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ดังนั้น พระภิกษุจึงสมควรได้รับการคุ้มครองป้องกันสิทธิขั้นพื้นฐาน และสิทธิพลเมืองเสมอภาคกับฆราวาส ซึ่งเป็นประชาชนคนไทยที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับเดียวกันด้วย โดยเฉพาะปัญหากฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา และเนื่องจากพระภิกษุ

นอกจากต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยหรือกฎหมายของฝ่ายพุทธจักรไว้แล้ว พระภิกษุยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายทุกฉบับของฝ่ายราชอาณาจักรอีกด้วย ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหากฎหมายในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่ได้เกิดขึ้นกับพระภิกษุในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ไว้ดังต่อไปนี้

๑) แก้ไข มาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้ดังนี้ มาตรา ๒๙ พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดคดีอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมีได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ โดยพนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่ง

๒) สำนักงานพระพุทธศาสนาทุกจังหวัด ต้องจัดให้มีนิติกรไว้คอยให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือพระภิกษุให้ได้รับสิทธิการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาตามกฎหมาย

ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่า หากมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้มีผู้ช่วยเหลือให้แก่พระภิกษุได้รับการคุ้มครองปกป้องสิทธิตามกฎหมายอย่างเต็มที่ในเรื่องการปล่อยชั่วคราว เมื่อใดที่ต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหให้พระภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นการป้องกันมิให้เกิดความมัวหมองแก่องค์พระภิกษุและพระพุทธศาสนาอีกด้วย

บรรณานุกรม

ธัญญานุช ตันติกุล. “อิสรภาพราคาแพงสำหรับคนจน : การปล่อยชั่วคราว สภาพปัญหาและหนทางแก้ไข ตอนที่ ๑”. **ดุษฎาพ. ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๓ (๒๕๕๗): ๑๕๑-๑๕๙.**

สุชาย จอกแก้ว. **ทำอะไรจะได้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย.** กรุงเทพมหานคร: อินเทอร์เน็ตบุคส์, ๒๕๕๒. อิทธิพร บุญประครอง. **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.** กรุงเทพมหานคร: กรมองค์การระหว่างประเทศ.

กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๑.

มนต์ชัย ชินทรลีลา. “ขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว”. **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.**

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **วินัยมุข เล่ม ๑ หลักสูตรนิกกรรมชั้นตรี** (พิมพ์ครั้งที่ ๓๓). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๑๒.

กฎหมายของ สปป.ลาว. กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาพระสงฆ์ที่อาบัติปาราชิกกรณีเสพเมถุน. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <https://www.pptvhd36.com/video/news/126965> [๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕].